

1886

Budapest, 1885.

Ötödik évfolyam II. szám.

Péntek, július 17.

KIADÓHIVATAL:
Budapest, Gyöngyök-utca 9. sz.
Ide ezimzendők az előfizetési
pénzek, hirdetések és nyilatkozatok.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr.
Félévre 3 " — " —
Negyedévre 1 " 50 "

Egyes számok 12 krért
az elárúsító helyeken kaphatók.

NÉP JOG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, VIII., Vas-utca 13. sz.
Ide küldendő a lap szellemi
részét illető minden közlemény.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr.
Félévre 3 " — " —
Negyedévre 1 " 50 "

Egyes számok 12 krért
az elárúsító helyeken kaphatók.

Hogy áll a világ.

Itthon. A belső politikában általános tetszőlegesség nyugalommal találkozunk az, ki a politikai fejlődések finomszövésű lényegét nem ismeri. Mert éppen a mikor csendet mutat a politikai barometrum, készülődnek a tervek jövő hadjáratok mozgalmaira. Tisza Kálmán nemcsak a megyék újjászervezését, nemcsak a főispánok hivatalnokká tevését törekszik már a jövő ülészakban keresztül vinni, hanem — a hivatalos és félhivatalos közlönyök fel vannak jogositva arra, hogy nekünk édes frázisokban adják elő, miszerint a „szabadelvű párt“ egy „általános“ óhajnak kíván eleget tenni, midőn a jövő ülészakban oly javaslatot ad be, mely szerint az országgyűlés tartama, az 1848. t.-cz. 4. §-ának megváltoztatásával, három évről öt évre terjesztetik ki. A „Bud. Corr.“ azt mondja igen bölcse: „Azt hiszik, hogy a kormány ily értelmű indítványt nem fog ellenezni, úgy hogy már a jövő országgyűlésre a képviselőköt öt évre lennének választandók.“ A kormány ezen pletykaforrása jól szokott értesülve lenni ily dolgokban, s azt „hiszi“, hogy a kormány nem fogja ellenezni ez indítványt! Mily sületlen tettetés az egész! Tisza Kálmán akarja, hogy úgy legyen! Trefort már elmondta Pozsonyban, hogy úgy lesz, s a minnek az ügye így áll, az oly igazán megtörténik, mint a hogy mameluk világot élünk! Nem sokára majd a sajtóra is rákerül a dolog! 1848. t.-cz. ennyi és ennyi §-a Tisza Kálmán akaratjára megváltoztatik! És úgy lesz! Végre majd „1848“ csak álmainkban fog megjelenni! De lesz módjában Tiszának, hogy az ily álmainkat is betilthassa. Akkor aztán ucezu neki, zsidó világ!

Török János budapesti főkapitány e napokban közzétett jelentése a rendőrség felől országos érdekléssel bír. Ebből a jelentésből örvendetesen veszszük hírül, hogy nem esalódott senki sem Thaisz Elek utódjában. Török János a bajokat nyíltan feltárja és meggyőzi a közvéleményt, hogy benne meg van az erő, hogy vasvesszővel fogja kisöpreni Budapest Augias-istállóját. Annyi azonban áll, hogy meggyökeresedett bajok nem győzhetőek hamarosan, néhány hét alatt. Hosszú évek fölháborító gazdálkodásához szokott közegek nem válnak azonnal mintaszerű hivatalnokkává. Alkalmos erőket csak lassan növel a rendőri szolgálattal. Dologgal túlterhelt tisztviselők legjobb akarat mellett sem felelhetnek meg minden igényeknek. De annyi haladás, a mennyit Török János főkapitány ily rövid idő alatt elért, bizony sejteti, hogy a fővárosi államrendőrség életerős, egészséges intézménnyé fogja kinőni magát. Tehát lehet reménye az országnak, hogy idővel „rendnek muszáj lenni“ a fővárosban!

Angliával, mióta Salisbury vette át Gladstonétól a miniszterelnökséget, mindenki meg van elégedve. Higgadt, igazi angol conservativista irányt követ a mostani angol kormány és tapintatossága a legmesszebbre menő elismerést érdemli. Az angol-orosz tárgyalások úgy látszik, kedvező és békés folyamatban vannak. Különben pedig híre jár megint a máhdi halálának! Ha ez bebizonyulna, úgy Salisbury-nak csakugyan még a sze-

rencs is mosolyog; úgy látszik azonban, hogy Egyiptomban is és a Szudánban kapóra jött az uborka, mert ily hírek most nagyon is könnyen bocsátatnak világgá, a mi tényleg mindig az uborkaidényben szokott megtörténni.

Belgium most az a t w e r p e n i kiállításból tartja fenn a többi államokban maga iránt az érdekeltséget, s mondjuk ki mindjárt, hogy odakiűnn sokkal jobban értenek ehhez, mint mi.

Franciaországban az illető szakminiszter Legrand elnöklete alatt nagyban készülődnek egy 1889-ben Párisban tartandó világkiállításra, a mely, mint az 1867-iki és 1878-iki, szintén a Mars-mezőn fogna megtartatni. Kelet-Ázsiában, a francziák erélyes fellépése folytán, jelenleg csend uralg. Az annamiták meg vannak győződve arról, hogy Courcy tábornok a legvégsőkéig menne, ha még egy lázadásfélét kísérlelnének meg.

Spanyolországban a „cortes“ elnapolta magát. A belügyminiszter és a tengerészeti miniszter beadta lemondását s Canovas del Castillo azonnal elment audienciára a királyhoz, hogy a történekről jelentést tegyen; egy időközben beérkezett távirati jelentés szerint Peznela ellen-

nem fogadta el ezt az ajánlatot. Aranjuetzba érve, a király meglátogatta a katonai- és magánkórházakat, az orvosokkal és betegápolókkal beszélgetett és pénzt osztatott ki a betegek között, különös kegyelettel beszélgetett mindenütt a betegápoló irgalmas nénékkal s több nővérek kezét is csókolta. A nép mindenütt éljenzéssel fogadta. Aranjuetz megrendítő látványt nyújtott. Három nap alatt 700 betegedés és 367 haláleset fordult elő. A 9000 lakos közül a legtöbb elmenekült, a házak elhagyatottak, az üzletek zárva. Visszatértek a királyné a pályaházban várta a királyt, a kinek alá kellett vetnie magát a megfűstölésnek. Alfonso a miniszterium tudta nélkül utazott el és mielőtt elutazásának híre kerekedett, a katonai és a polgári kormányzó rögtön utána utaztak. A madridi közönség lelkesült helyesléssel vett tudomást a király eljárásáról s a királyi palota előtt az ovációknak nem volt se vége, se hossza. — Dr. Ferran himlő-oltó szeréről, melyről már említést tettünk, kétféle tudományos vélemény került a világ elé. A spanyol egészségügyi tanács Ferran eljárását czélszerűnek találta s azt a spanyol kormány figyelmébe ajánlotta. Ellenben Brouardel francia

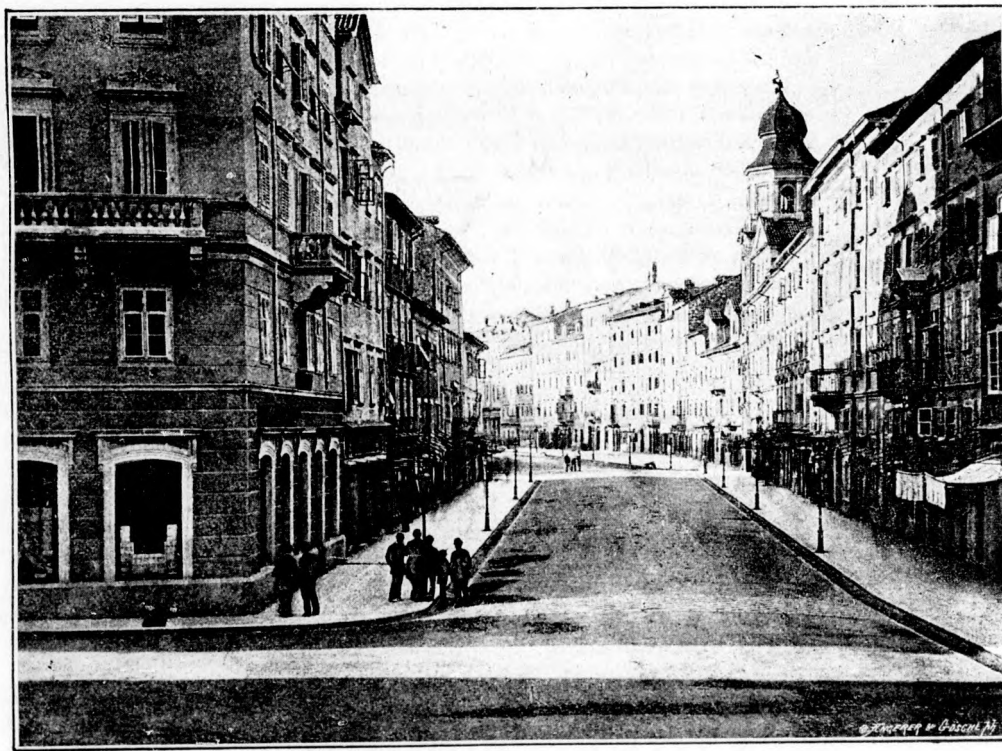
orvos, kit az Academie de medecine küldött ki Spanyolországba, azt állítja, hogy Ferran eljárása szemfényvesztés és nem tudomány s hogy Ferran maga a dolgot nem tudományos és üzleti szempontból fogja fel.

Olaszország visszanyerte ismét nagy parlamenti küzdelmek után a Depretis-féle miniszteriumot Mancini nélkül. Az új választásokig, október elejéig, alig fognak többé egybegyűlni tanácskozásra. Depretis mellett szól az egész ország, s csakugyan nincsen más politikus jelenleg, ki öt helyettesíteni bírná és ki oly finoman tudná az olasz gyarmatosítási politikát vezetni, daczára annak, hogy nem igen szívesen látják az országban az efféle kalandosságokat.

Oroszország. Salisbury angol miniszterelnök Afgánistánt illető beszéde nem hatott kedvezően az orosz kormány körökben; általában azt hiszik, hogy az angol kabinet a függő tárgyalások esetleges elintézése után ellenséges lábra helyezkedik Oroszországgal szemben ugy Közép-Ázsiában, mint a nemzetközi téren. Az anami eseményeknek orosz kormánykörökben annyiban örülnek, amennyiben Franciaország, ha indiai Kхинában szilárd állást foglalna a brit Indiát ugyszólván két tűz közé szorítaná, miáltal Angolország támadása Oroszország ellen némileg ellensúlyoztatnék.

KÉPÜNKHÖZ.

Fiume egy igen kiesen fekvő város, déli oldalán az Adriával, a többi oldalain pedig hegyekkel környezve, mintegy katlanban fekszik. A város tulajdonképen két részből, ó- és új-városból áll, az előbbi szűk, inkább sikátoroknak nevezhető utcákkal s az idegen előtt nagyon különösnek látszó házakkal. E házak ugyanis daczára annak, hogy 3—4 emeletesek, minden emeleten csak 2—2 ablakkal bírnak, úgy hogy az egész ház legtálábban keskeny szalaghoz hasonlítható. A házak legtöbbje itt udvar és kert nélküli, a mi Fiume fekvéséből könnyen megmagyarázható, minthogy terük nincsen az építkezésre — lépcsőházak is a lehető legkeskenyebbek és sötétek. Az új város azonban, különösen pedig a Via de Corso igen kellemes és nagyvárosias képet nyújt. A Corso, mint Fiume legszebb részeinek egyike, talált rajzban helyet mai lapunkban.

A „corso“ Fiumében.

tengernagy lett kinevezve tengerészeti miniszterré és a madridi praékt belügyminiszterré.

A kolera-járvány egyre pusztít Spanyolországban, különösen a valenciai és murciai tartományokban. Eddig azonban még Spanyolország határát a járvány nem lépte túl és úgy látszik, hogy az erélyes határügyelet mégis nagyban részes ezen Európára nézve kedvező fordulatban.

A kolera Spanyolországban nemhogy szűnik, de egyre nagyobb mérvet ölt. Az országban naponként körülbelül 2000 ember betegszik meg s 7—800 hal el kolerában. Rendkívül erősen lépett föl a pusztító járvány Aranjuetzben, e 9000 lakosú régi királyi városban. Ez indította rá a spanyolok királyát, hogy a múlt hó utolsó napján, szándékát előzetesen senkivel sem közölve, Aranjuetzben látogatást tegyen. A király reggeli 7 óra-
kor hagyta el a madridi palotát és két levelet hagyott hátra, egyet a királyné és egyet Canovas részére, azzal a megjegyzéssel, hogy csak 9 óraker adják át nekik. A madridi állomáson a király maga két elsőosztályú jegyet váltott. Csak az elutazáskor ismerte őt fel az állomásfőnök, ki egy szalokocsit akart rendelkezésére bocsátani, de a király

Mit akarunk, s mit érünk el?

Azon számos kérdés közül, melyeket az antiszemitákhoz intéztek, a fentiek tán a leggyakoribbak. Barát s ellenség egyaránt felveri e kérdéseket, hogy maga módja szerint megnyugvást merítsen a feleletből, s méltán; mert mióta az antisemitizmust akarva vagy nem akarva mindenkinek számba kell venni, ismerni a célt, melyet ez elvek harcossai kitűztek, s magokra az antisemitákra sem lehet közönyös az, hogy küzdelmeikkel mit érnek el?

De hát a mily helyesek e kérdések, ép oly könnyű azok elsőjére a felelet. Minden harcznak célja a győzelem, ha tehát az antisemitizmus harczol a zsidók, a zsidó szellem ellen, természetesen, hogy győzelemre törekedjen; meg akarja törni azon hatalmat, melyet a zsidók kivételiesen, tehát jogtalanul bitorolnak a keresztények felett, ki akarja ragadni a zsidó kezéből a fegyvert, melylyel önkényűleg uralkodik a keresztényeken. Ennyit akarunk, nem többet, de ezt egészen, s e cél elérésére felhasználunk minden alkalmat, mely kínálkozik, s minden módot, melyet a törvény megenged, s hogy ez másként ne legyen, a harcz legnagyobb hevében sem, az a zsidók kezében van, ne használjanak más fegyvert ők sem, mint csupán a törvényt, ne hivatkozzanak erejükre, melyet ad nekik az, hogy a sajtót, kereskedelmet, az ország összes forgalmát kezükbe kaparították, ne hivatkozzanak arra, hogy az örökös pénzzavarokban sanyalódó kormány elkényeztetett kedvencei, mert ha ezt teszik, ki állhat jót azért, hogy nem következnek be az idő, midőn a kereszténység bele unva a harcz eddigi modorába, s szinte erejére hivatkozik, melyet számának túlsúlya ellenállhatatlanná tesz. A minek meg kell történni, mert a szükség úgy kívánja, az valamint eddig mindig megtörtént, úgy ezután is meg fog történni, mert éppen ez az, a mi az államok, a társadalom fennállását biztosítja, bekövetkezik tehát elmaradhatatlanul a zsidó hatalom bukása, megsemmisülése is; de — ismételjük — ez hogyan, mily körülmények között következik be, az a zsidóktól, s tán nem kevésbé a zsidó-barátoktól is függ; mert ha tanultak, de nem felejtettek, bizonyára megemlékeznek a próféta szavaira: «És mondja nektek az Ur: Minden gonosz hozok e város ellen s minden város ellen, árvává teszem őket, elvesztem, mivelhogy megkeményítették az ő nyakukat s az ő utaitól meg nem tértek.»

Abból azonban, hogy a zsidók kezéből kiveszszük az ellenünk használt fegyvert, nem következik szükségképpen, hogy azt a meggyőzöttek ellen használják, a magyar ember természetével nem fér meg, hogy pardont ne adjon földön fekvő ellenségének, habár az eszélyesség magával hozza is, hogy a győző oly feltételeket szabjon, melyek valóban a békét biztosítsák; s ne pedig új harczot készítsenek. Ezt akarjuk tehát, s tudjuk hogy Isten segítségével, ki mindig az igazakkal van még akkor is, ha fényes arca látszólag elfordul tőlük s elhomályosodik, el is érjük.

De hát mi lesz akkor? Megvalljuk, hogy itt a felelet már nehezebb, talán nagyon is nehéz; biztosan csak egyet tudhatunk s ez az, hogy: annyi ellenségünk közül egygyel — szerintünk a leghatalmasabbal — leszámoltunk, megszabadultunk tőle, s ki fogná ez eredményt kicsinyleni, ki fogná meddőnek, haszontalannak mondani a harczot, mely ezt eredményezte még az esetre is, ha azok, kik a békekötésre hivatják lesznek, ki nem használják a győzelem összes előnyeit. Mert hát van-e valaki, a ki megelégszik az 1848 eredményével, a ki azt merné mondani: mindent megkapunk, mindenhez hozzájutottunk, a mit a hősök, a magyarok elérni akartak; s van-e mégis valaki, ki meg merné tagadni, hogy azon idők az emberiség történetében alkot-

tak korszakot, van-e valaki, ki azon óriások törekvéseit, kik e nagy korszakot előkészítették, kicsinyleni, avagy csak meddőnek jelezni is elég vakmerő volna, habár a törpe eszeveszett elzsidósodott utódok ma is mindent elkövetnek, hogy jellegéből kivetkőztessék, hogy a nagy, a dicső küzdelem eredményeit semmivé tegyék. A mi igaz, a mi valóban nagy, annak hatása örökös s jótékonyossága elmaradhatatlan.

A mi harczunk pedig igaz harcz, azért egy jelszavunk van csak: Előre!

SZAPULÓ.

A napokban ítélték el elég hosszú időre néhány embert, a kik utánozták az állam pénzjegyeit, magyarárn mondva pénzt csináltak. De hát azért nem minden pénzcsináló kerül a bíró ítélte alá, sőt ha az ember ezt okkal-móddal teszi, úgy látszik még meg is dicsérik, no természetesen akkor különösen, ha az éles elméjű törvényt kijátszó véletlenül zsidó, erről tanuskodik legalább az a Janesi pénz, mely Bereg vármegyében járja, még pedig kellő stempilis papíron kiadott hatósági engedély mellett. No hát persze hogy e pénzek nem díszleg a kétféjű sas, de még az ismeretes babak sem kacsingatnak róla a boldogtalan tulajdonosokra, fém tartalmát s vizsgáljuk valami nagyon szigoruan s lelkiismeretesen, az egész egy haszontalan pléhdarab, melylyel a vasuti vállalkozók munkásaik kifizetésénél a valódi pénzt helyettesítik. S e kis pléhdarabka hatalmasabb eszköz a teljes súlyu arany vagy fénylő ezüstmél. A munkás a vállalkozó, munkát adó rabszolgájává lesz általa. Mert hát a dolog ott lyukad ki, hogy ezt a Janesi pénzt sehol s senkitől be nem váltja gazdája s kiadója mindazon berákásoktól, kiket ő állított fel; ha tehát a munkás enni akar, pedig enni csakugyan még a valódi munkásnak is kell, mit van mást tennie, mint oda menni, hol bádög pénzért kap valamit, a barákáshoz, ezek adnak neki oly áron, mint azt a zsidó meghatározta, s oly minőségben, a mint neki tetszik; ebből azután szépen az következik, hogy a mit a vállalkozó egyik kezével kifizet a munkásnak, másikkal szépen visszazedi, s ha a vasut holmi köleskásán, avas zsíron, dohos liszen, penészes dohányon, gyártott boron, méreg pálinkán megkészült, a testben-lélekben elcsigázott munkás oda fektetik a szemétre, hogy nyomorulttan veszszen el, a vállalkozó ur pedig építhet fényes palotát akár az Andrássy-uton, akár a becsi Ringen, s lesz „hazafüi érdemei“ elismerésének jeléül fhürenehi háji thog! kiváltképpen ha annyira vergődött, hogy Janesi pénzt már nemcsak szegény munkásoknál, hanem az országnál helyezheti el. S ezt a lelketlen, ezt a törvénytelen eljárást tudni kell Tisza Kálmánnak, mert nem történni az titokban, van miatta elég lármá, emelkedik ellene elég hang; de azért hallgat, nem szól, esze ágában sincs emlegetni a szent testvériséget, hisz a kirkól szó van, csak szegény ügyefogyott munkások, kik nem veszélyeztethetik a Tisza dynasztiát, hisz még képviselő választásra sincsenek jogosítva.

Az árny!

Az ázsiai kolera lobogtatja fekete zászlóját, sötét árny vonul felebb és felebb a délnyugati láthatáron; s csak napok kérdése lehet, vajjon meddig tartják még vissza a pirenai hegység hóborított bércei a rémes betegséget! Meglehet, hogy egy csöndes éjjel beköszönt nálunk, békeségesen alvók körében, hogy végig sujt isten ostroma a világrészünkön. S a tudomány nem mondhat sem igent, sem nemet, mert e fekete árnyal szemben a tudomány nem tud semmit. Komolyan kell tehát készülnünk a legrosszabbra. Menteni kell az emberéletet annyira, a mennyire az állam és társadalom egyesített ereje mentheti. Más államokban a kolera csak átmeneti bajt szül, a proletárság egy része elpusztulván, legfeljebb a munkabér lesz valamivel nagyobb. A járványpusztításra következő túlszaporaság csakhamar pótolja a népesség sorában támadt hiányt s minden a régi kerékvágásba kerül.

Magyarország ellenben egyetlen epidemia káros hatását nem képes kiheverni egy évtizedig. Gazdasági jövőnk pedig attól függ: gyorsan sürű lesz-e az ország népessége. Sűrű népesség mellett lenne iparunk, kereskedelmünk; ritka népesség és drága bér mellett nem lesz, bármit csinálunk is; és politikailag is mulhatatlan szükséges a magyar népesség szaporodása. Tizenhárom-tizenhat millió népességgel nem lehet nagyhatalmasdit játszani; nyakunkra nőnek még a kisebb népek is. Ausztria messze elkerült bennünket kisebb területen. Az olasz nép már is óriási hozzánk képest!

A kolera tehát reánk nézve nemcsak gazdasági, hanem politikai veszedelem. Az a fekete árny, mely mint fekete-sötét fenyegetés közeledik, megtámadhatja egész társadalmi, gazdasági és politikai fejlődésünket. Nekünk tehát nagyobb erőt kellene kifejteni a vész behurcolása ellen, mint bármely más államnak; vagy ha a vész behurcolását megakadályozni nem lehet, nekünk minden

más államnál inkább rajta kellene lennünk, hogy a fekete dámon minél kevesebbet pusztítson.

De közegészségügyünk e a normális viszonyok közt is jól kell szerveznünk. Pusztít nálunk állandóan egy sereg járvány, mikor nincs is kolera. Különösen a gyermekek halandósága óriási Magyarországon. A magyar anyák termékenységében van a magyar jövő. De egyszersmind a magyar anyák gondatlanságában van megírva gazdasági és politikai balsorsunk.

Magyarország a születések számára nézve majd minden államot megelőz vagy elér. Ausztria messze hátul marad mögöttünk, mert míg nálunk minden ezer lakóra esik 43, Ausztriára esik 39, Olaszországban 37, Angliában csak 35, Franciaországban csak 26 születés.

A születések arányához képest Magyarország népessége minden hatvan évben megkétszereződne; vagyis a magyar nemzet egyike lehetne a legnagyobb népeknek és marad valószínűleg a legkisebbek egyike; mert a halálzási arány nálunk a legrosszabb egész Európában. Ezer lakosra esik 39 halálzás!

És ennek csakis a rossz közegészségügy az oka — de egy kicsikét még az életmód is, meg a vérmérséklet, s leginkább talán a gyermekek ápolásának elmulasztása.

Ebből indulva ki, úgy találjuk, hogy a kormány erőfeszítése nem vezetne teljes sikerre, míg a társadalom nem támogatja. A néplapoknak, a néptanítóknak és lelkészeknek fel kell világosítani a népet, mily fontos nemzeti ügy és gazdasági érdek az emberi élet megbecsülése és a gyermekek ápolása. Egy társadalmi mozgalom, mely a kormány akcióját támogatná, sokkal nagyobb hasznú volna bármely politikai akciónál, egy egész évtized parlamenti vitatkozásainál. A ki ily akcióra sikerre vezetne, ha a halandósági arányt csak oly mérvben is javítaná az egész országban, mint javult Budapesten egy idő óta: nagyobb gazdasági és politikai eredményt érne el a legsebbe szónál és a legzseniálisabb államférfinnél!

HÍREK.

— **Károgó holló,** de a ki, sajnos, igazakat jövendöl, ez Delaunay francia tudós. Különösen a földrengésekkel foglalkozik s azokat pontosan megjeli. 1877 elején megírta, hogy az év gazdag lesz e borzasztó tűneményekben, s bekövetkezett a délamerikai katasztrófa. 1883-ban ismételte jövendölését s az Indus szigettengerben ezrei az embereknek veszték el és száz meg száz négyyszög-mérföld sziget süllyedt el a tengerbe. Mult év végén is felemelte intó szavát, s a spanyol földrengések bebizonyították, mennyire igaza volt. Legújabbban a jövő évre szól jelentése, azt állítja, hogy e tűnemények felette nagy mérvben fognak előfordulni és pedig azon időtájban, midőn a nap és hold egyidejűleg lesznek a föld közelségében. Ha már Delaunay ur megtudja mondani előre a földrengések idejét, óhajtanó volna, hogy tudása a földrengés helyének kijelölésére is kiterjedhetne.

— **Legbiztosabb pénzszekevény.** Ne gondolja a tisztelt olvasó, hogy azt értjük, hogy a mai világban csálók s tolvajok ellen legjobban megvédheti vagyonát, pénztét az, a kinek nincs, hanem egy valóban legbiztosabb szekevény, azaz hogy szekevényekről akarunk szólni, s ez a Sanfranciskói nyilvános pénzszekevény. 330 kméter területet pánccél vesz körül, melyet 30 összeszegzett aczélemez képez, e tér külön 400 tartályra van felosztva, melyek mindegyike bizonyos meghatározott évi 40—400 forintért megbízható városiaknak bérbe adatik, hogy pénzüket s drágaságaikat elhelyezhessék. Ezen óriási pénzszekevény egy épület közepén áll, melynek falai granit, vas, cement és üveg keverékből állanak. E nyilvános pénzszekevénynek két bejárata van, melyet mindegyiket három 15 centiméter vastag vas ajtó zár el; ajtain két zár van, melyet külön-külön hivatalnok nyithat csak ki, miután mindegyik a lakatot csupán önmaga által tudott szóra állítja; e szót senkinek a világon megmondania nem szabad; miután azonban e kapusok rögtön is meghallhatnak, a büvös szót leírják, bepecsételik s átadják az intézet igazgatóságának, ki a levelet csak egyik vagy másik halála esetén bonthatja fel. Hogy mindannyi összebeszélése folytán merénylet jöhessen létre, azt egy óra-mű gátolja, mely az ajtókat egyáltalán csak az üzleti időben engedi megnyitni. Egyébként az ajtók jogosulatlan megnyitásától még valami nagy hasznót egyik se húzhatna, mert az egyes szekevények külön el vannak zárva, s megnyitásuk titkát csak a bérlő ismeri, azon felül ezen egyes lakatokat még külön ajtó is fedi, melynek kinyitását ismét más hivatalnok végzi, úgy hogy e hivatalnok nélkül a bérlő sem nyithatja fel szekevényét s így a bérlők egymás ellen is védve vannak.

Iskolai értesítő. A kegyes tanítórendiek veszprémi főgymnáziumának 1884-85. évről szóló értesítőjét vettük és örömmel konstatáljuk, hogy ezen gymnázium kitünő vezetése és hazafias szellemben tartott nevelési rendszere a legnagyobb elismerést vívta ki eddig. Az értesítőből tudjuk, hogy az egész ifjúság száma 315 volt és hogy a VIII. osztály a folyó évben fog életbe léptetni, úgy hogy már most a veszprémi róm. kath. főgymnázium teljes osztályú lesz.

Az Arany János szobor bizottsága állandóan tanácskozott hosszú egy éven át, hogy hová állítsák majd nagy költőnk emlékszobrát. Végre elhatározták, hogy az Erzsébet-térre fogják tenni, erre a világhírű zsidótelepre. A szobrászok finom ízlésű érzete azonban ellenszegült e tervnek és azt hozták javaslatba, hogy Arany János emlékszobrát állítsák fel vagy a Margit-szigeten, vagy a kiállítás területén az iparcsarnok előtti gyönyörű helyre, mert az Erzsébet-téren uralgó igen „élénk” sürgés-forgás nem Arany Jánosnak való hely!

A szeretet és jótékonyság ünnepe. Az érdeklődés országwide fokozódik József főherceg leányainak a szent-István-napi ünnepen a Margit-szigeten kisorsolándó kézi munkái iránt. Naponta tömegesen érkeznek felszólítások a Klotild-szeretetház titkárságához gyűjtőivek megküldése végett. Örülünk, hogy egy ily főúr leányai példával járnak a fukar tözsderek előtt, kiknek nincs szívük a nyomor iránt, kik életükben jótékonyságot nem ismernek, sőt ellenkezőleg, ők azok, a kik a nép tönkretévesésében keresik meggazdagodásuk első tényezőjét.

A koldusok Khinában. Egyetlen ország sincs a világon, a hol oly nagy lenne a mások jószívűségére utalt emberek száma, mint Khinában. Ennek megfelelőleg igen sokféle az a mód, melylyel a koldulás mesterségét űzik. A nagyobb városok utcáin egész családokat lehet találni, a mint a járó kelőket ostromolják kéréseikkel. A piszoktól fölismerhetetlenül, rongyokba takartan hevernek ezek a nyomorultak a földön és nyújtogatják kezeiket az előttük elmenők felé. Természetes, hogy legtöbbet kell szenvedni tőlük az európainak, kit a véletlen egy igazi kínai városnegybe vezetett. Hosszú időn át zsong fülébe egy vagy két ilyen alak tokolódó könyörgése, kikről alig lehet tudni, vajjon az emberi társadalomhoz tartoznak-e. A koldusok másik faja ének és zeneszó közvetítésével parkodik szívet lágyítani és pénzt szerezni. Hegedű formájú hangszerrel jár házról-házra a koldus és a fülrepestő hangokat énekével támogatja. Mások csörgettyűt tartanak kezükben hegedű helyett s hősi danáikat ütemszerűen kísérik csörgetéssel. Néha egész banda kerül össze, s ilyenkor hegedűvel, csörgettyűvel és triangulummal kísérik énekeiket. A koldulás egyik igen eredeti neme a következő: Vörös ruhába öltözött férfi halad az utcán, kezében száz kis fagolyóból álló lánczot tartva s a golyókat folyton számolgatva. Hátára vasdorong van erősítve, övéről pedig legalább 20 méter hosszú vasláncz csüng a földre. Előtte halad társa, ki rövid időközökben egy nagy dobra üt. Hátul van a harmadik, ki apró cédulákat osztogat, melyekre nyomoruságuk története van leírva. Együttal ez szedi az adományokat. — Így megy a koldulás a mennyei birodalomban, hol a krüzusi gazdagság a legkeserűbb és legborzasztóbb nyomorral párosul.

Czigány lakodalom. Kassán nemrég cigánylakodalom volt, mely nagyszámú néző közönséget csodított a templomba s a templom tájékára. Hadi József brácsás leánya, a ragyogó szemű és bőru 15 éves Rózsa nyújtotta oda hamvas kezét Hanyko Lojzának, egy primásnak — in spe. A nagyszámú rokonság egy tuczt fiakkeron kísérte a boldog párt a templomba s onnét a menyasszony lakására, hol reggel négy óráig tartott a nagy dinom-dánom. Ekkor tájban a völégény megcsókolta a menyasszony kacsóit s azt mondta, hogy hazamegy anyjához, mert nagyon melege van. A 15 éves menyasszony ezt nem értette, s csak később világosodott föl, mikor észrevette, hogy a völégény nyel együtt eltűnt két arany fülbevalója, két arany gyűrűje s 25 frtnyi készpénze is. A vágy rögtön föltámadt benne, hogy völégényét viszontláthassa, de biz az eddig a rendőrség közbejöttével sem sikerült.

London erkölcsi viszonyai, a mi különben világvárosokban általában tapasztalható, igen alacsony fokon állanak; de a romlottságnak azon mérvé, melyet a „Pall Mall Gazette” közleményei tüntetnek elő, melyen megdöbbenetheti azoknak is lelkiismeretét, a kik már meglehetősen elfásultak bizonyos dolgok iránt, melyeket elkerülhetetlennek tartanak s orvosolhatóknak nem hisznek. A bűn és az emberi elaljasodás a legszörnyűbb alakban mutatkozik az angol fővárosban és ott már szinte divattá lett a leány-gyermekekkel való lelketlen kereskedés, mely nyilvánosan üzetik. London egyes városrészeiben a szülők 6-10 éves leánykáikat árulgatják, hogy pénzt kapjanak és pálinkát ihassanak, mely kiül belőlük minden emberi érzetet. A Pall Mall Gazette megnevezi a legelőkelőbb városrészekben azon házakat, hol ily kis leányokat vásárolnak, kiket a bűnnek és a legaljasabb szenvedélyeknek dobnak oda áldozatul. E lap közleményei irtóztat hatást keltettek

a három egykirályságban. Beszélnek, hogy oly bünről van szó, melyeknek részesei az angol parlament névvel bíró tagjai közül számosan és a lordok házában több mint fele. Az orvosok valószínűségeztetnek, hogy az angol parlamentnek kiállításával, melyeket a kerítőnök szerencsétlen áldozataik értékének igazolására használnak föl. Mind ez részletesen le van írva ama lapokban, melynek példányait mohón olvassa a közönség. Már az angol parlamentben is felszólalás tárgyát képezte e botrány s vannak, kik azt állítják, hogy a Pall Mall Gazette nem akar egyéb célt elérni, mint hogy e leleplezésekkel jövedelmet szerezzen. Ez az oka, hogy már a rendőrség is közbelépett és megtiltotta a lap egyes számainak árulását s a bíróság legközelebb fog a Pall Mall Gazette ellen indított ezen irányú vad fölött határozni. Annyi azonban kétségtelen, hogy ha csak fele igaz annak, a mit e lap adatok felsorolásával állít, akkor Londonban gyökeres rendszabályokra van szükség, hogy e visszaélések megakadályozhatók legyenek és hogy a bűnnek ocsmány orgiái megszűnjenek. Társadalmi uton már is mozgalom indult meg, melynek célja e bajokat orvosolni, s hír szerint a kormány is intézkedni fog, hogy a gyermekeleányokkal való kereskedés szigorúan megnyitassék.

A múzeum és az állatkert. A mily közel van az állatkert a kiállítás területéhez, oly kevesen látogatják. Ellenben a nemzeti múzeumnak szerfölött sok látogatója akad, mióta a kiállítás megnyitott. A nemzeti múzeum szívesen osztozkodnék az állatkerttel a látogatókon, de persze ez nem rajta áll. De ha ezt nem teheti, legalább jóakarattal pártfogásába vette az állatkertet, s most a fölépcsőt minden fordulójánál, valamint a bejáratokat is a következő táblák ékesítik: „Az állatkertet a t. közönség figyelmébe ajánljuk!”

A fapiaczról. A faarak közep színvonalon állanak s a vásárlók nagyobb tartózkodása oszlani kezd a közelebről beálló aratás biztatóbb reménye alatt. A Duna alsó vidékén a szükséglet emelkedő s ez egy a komáromi, mint a szegedi piacra jó hatással van. A budapesti piac helyzete azonban kevésbé kielégítő, mert itt az építkezések eddigi száma megapadt s a most meglehetősen mennyiségben rendelkezésre álló készletek nehezebben használhatók fel. Igaz ugyan, hogy a még hátralevo idő nehezen fogja pótolhatni a lejárt tavaszi üzlet hiányait, de mégis, feltéve a kielégítő aratásba helyezett remény teljesülését, azt hisszük, hogy a füzlet is nagyobb baj nélkül fogja az évet áttölteni s annyira szilárdulni fog, hogy nagyobb visszaesés elkerülhető lesz. A tölgyfa kereslete, mint mindig, jó, makk és gubacstermésre is jó a kilátás. A külföldre, különösen Franciaországba szép tölgyáru gyors keletre számíthat. Németország részére azonban újabb eladásokra közelebről alig számíthatni.

A filoxera. Pozsonyból sürgönyözik, hogy az ottani szőlőhegyek filoxerát constatáltak, minek folytán az inficiált terület hatóságilag elzártott és a kellő óvintézkedések megtétek.

Ménvásárlás. A földmívelési miniszterium ez évben ismét nagyobb számú tenyészmint szándékozik bevásárolni fedezés céljából. Ennél fogva a miniszterium lötenyészési osztálya felhívja mindazon hazai lötenyészőket, kiknek birókában 3 1/2 évet meghaladt, de 8 évnél nem öregebb, tenyésztésre alkalmas ménlovak vannak, hogy az azokat az állam részére eladni öhajtsák a származási adatok, az ár és lakhely megjelölése mellett 50 kros bélyeggel ellátva, augusztus hó 15-ig jelentsék be.

Az aratás Romániában. Bukarestből jelentik, hogy a buzatermelés eredménye hasonló a tavalyihoz, tehát „jó közép”. A tengeri is igen szép eredményre enged kilátást.

A legújabb versenytársunk. Ma-holnap szere-száma se lesz versenytársainknak a gabnatermelésben. A legújabb versenytársunk Mexiko lenne, mely az új-orleansi kiállításban első díjat nyert. Különböző addig még sok idő fog eltelni, míg Mexiko felelmetes versenytársunk lesz, mert népessége ritka lusta, a közlekedési eszközök hiányosak. Tehát előbb még meg kell változni a mexikói viszonyoknak gyökeresen s csak azután kezdődik a konkurrenzia.

Miként lettek milliomosok a zsidók? A Wodianer családról írja az egyik szegedi lap a következőket: „Tudvalevő dolog, hogy a Wodianer-család szegedi származású. Wodianer Móricz b. nagybátyja 90-90 ezer forintot hagyott gyermekeinek, a kik közül Sámuel, a most elhunyt Wodianer atyja, már mint báró halt meg. Nagy üzleti öszekötöttései voltak. Az egész Bánát, Bácska, Csanád, Csongrád, majd Pestig föl Pest megye nagykereskedője volt. Sámuelnek három leánygyermek és két fia volt; egyik a most elhunyt Mór. Leányai közül az egyik Rosenfeld nevű budai kereskedőhöz ment nőül. Ennek a Rosenfeldnek volt egy testvére. Akkoriban a zsidóknak nevet kellett fölvenni az addig szokásban volt héber nevük helyett. Így történt hogy a Rosenfeld testvére nem tetszett a Rosenfeld név s ő magát Eisenstaedternek nevezte s beállott az a furcaság, hogy az egyik testvéré Rosenfeldnek hívták, a másikat pedig Eisenstaedternek. Ez Temesváron telepedet le s töle eredtek ez alföldön ismert Eisenstaedterek. (Ezek közül való a tápéi képviselő Eisenstaedter most Enyedi Lukács) Wodianer Sámuelről beszéli a fáma, hogy sikerült neki még a harmadéves öszkeföldet dohányt is eladnia az államnak s ez hirtelen nagyon megszeripította vagyonát. A dolog úgy történt, hogy Wodianer Sámuel a föllélt dohányt öszkevásárolta a szekeresektől, a kik szívesen átengedték mázsáját egy forintért. Egy megvesztegetett hivatalnokkal a föllélt dohányt teljes áron beváltatta az állam részére. Wodianer Sámuel a nyereségen megvásárolta a „Törökfő” házat Szegeden. — Most elhunyt Mór fia szigorú zsidó rítus szerint neveltetett. Sőt mi több, mint az akkori jámbor házaknál szokás volt, még metszővé

is kiképeztetett. Fiatal korában nem egyszer ontá a kacsák, libák és tyukok vérére.

A használhatatlan kesztyű. X. hadnagy parádéra készül, midőn szolgálja által nyújtott új kesztyűket felhuzni akarja, látja, hogy mind a kettő jobb kézre való; kezdi szidni a kereskedőt, ki fele más kesztyűt adott el; erre azután meg szólta: „mors fia: „Az ám, hadnagy uram, haszontalan egy ember az a kereskedő, még egy pár napot a kasztliba, de azt sem lehet használni, mert az meg mind a kettő balkézre való.”

Annak idejében. Házasodni akar a Kobi gyerek; fel is fogadta Smület, az agent, hogy szerezzon neki feleséget, ezen geseft közben találkoznak az utcán, Kobi megszólítja Smület: „No, boratócskám, mikor meg lesz az enyim lakodalom?” Smüle: „Minden rendben van, ha akarolsz holnap már völegény lehetsz.” Kobi: „Holnap? nem lehet, majd annak idejében, azért várunk napi vagy két napot.” Smüle: „Ugy láthom, the vagyolsz egy najd khópé, miért várn thiz naphot?” Kobi: „Nü, mert a héthen lesz születés napja a Khalének, és miért adjak én születés napi ajándék, hojd lehessenek ü nappal előbb völegény?” Smüle: „Gott, was für Kop! ez eszembe se juthott, még levonta volna az ajándék árát az enyim provisionból!”

Megfelelt. Többen ültek egy vendéglő asztalánál, azok között egy pap is. Ketteje a vendégeknek azzal mulatott, hogy haszontalan élceivel, melyek éle a papnak volt száva, untatta a társaságot, a pap türelmesen hallgatott, mire egy harmadik kérde: „Hogyan tűrheti ily nyugodtan e szemtelenségeket?” — „Hát ez onnét van”, volt a pap fennhíru válasza, „mert több évig házi pap voltam egy bolondok házában, s ott megszoktam, hogy egész nap ostoba fecseget hallgassak”.

Heineröl. „Küldjön nekem 50 Lajos aranyat, különben helnap tönkre teszem kritikámmal „Ördög Robertjét” írta Heine zsidó költő, Mayerbeernek, a zsidó zeneszerzőnek. Ez ismervén landsmannját, rögtön elküldte a pénzt, másnap azonban bámulatára olvassa, mennyire lerántotta darabját Heine. Nemsokára ezután találkoztak, Mayerbeer dühösen szemrehányta a írónak kritikáját, mire ez cynikusan feleli: „Ne epéskedjék, hisz azt a czikket nem írtam, csak diktáltam”.

RÖVID HIREK. Veresmarton Szaploneczay Miklós szatmármegyei főjegyző kastélyába villám csapott, mely édes anyját és nejét is érte, szerencsére azonban oly kis mértékben, hogy az urhölgyeknek az ijedségen kívül baja nem lett. — **Csóka Sándor** színtársulata Marmaroszigeten tart előadásokat. — **Wimmer Imre** az esztergomi főkapitányi birtokok igazgatójává neveztetett ki. — **Rothschild** lord folyó hó 9-én foglalva el helyét az angol felsőházban, esküdt zsidó módra föltett kalappal tette le. — **A bécsi Reformverein,** ezen nagy antiszemita egyesület, folyó hó 12-én két gózhajón tett kirándulást Pozsonyba. Simonyi Iván országgy. képviselő és a pozsonyi közönség nagy számmal várta az érkezőket, kik a nap folyamán a várost és a közeli vidéket ténzték meg és éjjel tizenkét órakor ismét visszatértek Bécsbe. — **Pavel Mihály** nagyváradi gör. kath. püspök eddig 100,000 frt alapítványt tett jótékonysági és közmívelődési czélokra; pedig e püspökség nem tartozik a gazdag jövedelemmel ellátottak közé. — **Pettler Antal** váci püspök, kinek tavaly ülték 25 éves püspöki jubileumát, már közel négy hét óta súlyosan beteg, úgy hogy a legrosszabbtól lehet tartani.

Országos kiállítás.

Két idegen jár föl-alá a kiállítás területén, gyönyörködve inkább a szerencsésen sikerült rendezésen, mint komolyan tanulmányozva az egyes részeket. Az egyik tudakozza, vajon Horvátország képviselve van-e, részt vett-e a magyar országos kiállításban? Társa igenlő feleletére mosolyogva jegyzi meg, hogy ő idegen létére megtalálja a horvát kiállítási épületeket minden kérdészködés nélkül; megindulnak s csakugyan úgy történt, mint állította. A dolgot azután következőképpen beszélte meg: „Biztos voltam, hogyha Horvátország megjelent a kiállításban, ezt csak azért teszi, hogy mindenben utánozza Magyarországot, de azt is tudom, hogy ez országocskának gyenge az ereje, miniatúr utánzatokat kerestem tehát s a mint megláttam a kis szökő kútát, meghallottam a kis orgonát, tudtam, merre kell tartanom.” S valóban ennél jobban alig lehetne jellemzeni a horvát kiállítást, melynek épülete egy terjedelmű paraszt tálat ábrázol tele nem éppen izletes faragványokkal s elboritva kék, vörös, fehér horvát színekkel. Belseje fedve van tetőtől aljig különönmű szőnyegekkel; melyek mindenesetre nagyon figyelemre méltó termékei a horvát háziiparnak, s a kiállításnak nemcsak legtöbb, de legkiválóbb tárgyát is képezik. A horvát szellemi életet a „Matica hovatska u Zagrebu” egylet kiállítása tünteti fel töle telhetőleg; különben a kiállításból megtanulhatták a jó horvát urak, hogy lárma s beszéd helyett sokkal inkább arra van szükségük, miként következetes munkával emeljék a kis ország nagyon is hátra maradt mezőgazdaságát s iparát.

A horvátoktól nem messze a bosnyákokat találjuk. A bosnyák pavillon az elfoglalt tartományok mai viszonyait tünteti elő; terményei bőven vannak képviselve, melyek között első helyen említendők a dohány, hüvelyes vetemények s a gyümölcs közül a szilva. Ipari tárgyai nagyon kezdetlegesek s említést csak a késesek s a filigranban dolgozó ötvösök érdemelnek.

Különös érdeket kölcsonöz a kiállításnak a keleti tartományok pavillonja. Az épület egy középnagyságú keleti palota utánzása. Bensejében itt-ott puha pamlagok hívogatják a szemlé-

lót pihenésre, míg más oldalon egy sátor a nehéz napok nélkülözéseit juttatja eszünkbe.

Hogy nem sok fényes emlékeket vihessünk magunkkal, arról gondoskodott egy élelmes konstantinápolyi — legalább úgy mondja, hogy odaváló — ex Stirpe Izrael, a ki ezerféle apróságokat árul, persze arra, hogy ez apróságok kilencztedrésze látta-e valaha keletet, a kezességet nehéz volna elvállalni. Egyik részében a pavillonnak keleti dísz-lakszobák vannak felállítva. Másfelé szövegekkel különösen keleti szövegekkel találkozunk, melyek nagy választékban vannak összehalmozva. A falakat idegenszerű házi eszközök, s a legkülönbözőbb alakú s fajú fegyverek borítják. Ott láthatjuk a híres damaskusi kardokat, melyeket öv gyanánt kerithetünk derekunk körül; ott vannak a pompás keleti izlésű pászor díszítésű löszerszámok, ott a híres szarazan ingek, melyek a legfinomabb acélból oly művészileg vannak készítve, hogy bár oly könnyűek, még is minden vágás s szúrás ellen biztosan védnek.

Egyet fordulva, ott állunk a keleti női szoba, a harem előtt. A padlatot vastag puha szőnyeg fedi be, melyen gyönyörű asztalkák s pompás hargilehk állanak. Köröskörül a fal mellett alacsony dívánok vannak elhelyezve, ezek felett csak pompás faragványú szekrények függnek. Két állványon páva tollból készült óriási legyezők vannak elhelyezve, melyekkel rabnók szokták a levegőt hűsíteni. Nem messze a Haremtől van a Selamith (úri szoba). Csibuk állvány s a fal mellett dívánok képezik annak egész butorzatát. Odább megyünk, hol a sarokban egy görög nő illatszerrelkel kínál, már-már nagyon is bele néztem szép szeméibe, midőn egyik ismerősöm megszólal: «Hisz ez a görög a királyntezából való». — Nekem se kellett több, hogy odébb álljak, midőn pedig felérek egy óriási szőnyegre, mely a falra van ki feszítve s azon ismét csak egy izrael fia nevét olvasom, elment minden kedvem a további nézegetéstől, mert eszembe jutott, hogy nem keleten, hanem itt vagyok Budapesten, hol minden léptenyomon, kiállítás kivül, kiállítás belől zsidóba ütközik az ember.

A vidéki sajtó kongresszusa.

A vidéki sajtó, habár a fővárosi sajtó nagyszabású hatáskörével nem bír is, a nép kulturális fejlődését, székebb körökre hatva, annál biztosabban mozdíthatja elő. A vidéki sajtó tényezőit képez hazánkban a szellemi élet ébrentartása körül s azért igen célszerű gondolat volt Roboz István, a «Somogy» című lap szerkesztőjétől, hogy annak idején a vidéki lapszerkesztőket egy Budapesten tartandó kongresszusra felhívta. E felhívás nem volt üres hang a pusztában. A vidéki lapirodalom magáévá tette az ügyet s úgy látszik, hogy a kongresszus eseményt fog képezni a hazai sajtóra nézve.

Első felhívása kapcsán Roboz István úr a következő sorokat intézi a magyar lapszerkesztőkhez:

«Felhívásomat, melyet a vidéki lapirodalom érdekében t. kartársaimhoz intéztem, s melyet nemcsak az ország vidékeinek legtöbb lapja, de a fővárosi nagy lapok is közöltek, már annyiban siker koronázta: hogy számos hozzám érkezett levélben vagy lapjaikban üdvözlik, helyeslik t. kartársaim az eszmét s a kongresszuson megjelenésüket ígrik.

Egy lépéssel tehát tovább megyünk: Ezenel ügyünk iránti érdeklődésből folyó bizalommal kérem a dunántúli megyék t. lapszerkesztőit, kik közül sokan már leveleikkel felkerestek s kik közelebb laknak B. Fűredhez, távollevő társainkat a fáradság és költségtől megkímélve, — legyenek szivesek e hó 20-án B. Fűreden megjelenni, hogy a napirend tárgysorozatát, a kongresszus határidejét megállapíthassuk, a rendező bizottság teendőit megbeszélhessük s még e hóban meghívjuk érdekelte társainkat a kitűzendő határidőre Budapestre.

A vidéki lapirodalom fontos ügye iránti érdeklődésük hinnen engedni, hogy kérésüket a kongresszus összehívását elvben elfogadják t. barátaim, szerkesztő-társaim teljesíteni fogják, s a fentebb említett napon engem jelenlétükkel megörvendeztetnek.

Megjegyzem: hogy a budapesti általános kiállítás országos bizottságának érdemes igazgatósága augusztus hó 17—20-dika közti egyik napra ingyen volt szíves átengedni a kongresszusra a kiállítási hangversenytermet.

Maradván hazafias üdvözléssel,
B. Fűreden, július hó 10-én.

Roboz István,

a «Somogy» szerkesztője s tulajdonosa.

Mi rokonszenves figyelemmel fogjuk kísérni e mindenesetre áldásos hatású kongresszust előkészületeivel együtt.

SZÍNHÁZ és MŰVÉSZET.

— **Afrika-Magyarország.** Amit Jules Verne merész fantáziával három kitűnő regényben megirt, azt kötötte össze egy csomóba az Afrika-Magyarország ismeretlen szerzője, hogy látványos színművel gazdagítsa a gyapju-utcai színházat. Elkölcsönözte a genialis francia író tengereket járó vilányos hajóját, mely egyetlen biztossággal halad a hullámok közt a vizek mélyén, elkölcsönözte a kormányozható léghajót, mely keresztül lebeg Afrika sivatagjai fölött s végül maga elé tette az „Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt” című regény szövegét, hogy abból kiirjon egész jeleneteket. Afrika-Magyarország megszületését kétség-

telenül a Kongo-állam megszületése hozta létre. Tele volt az egész világ az új afrikai állammal. A kongo-kérdés uralta a diplomáciát, a sajtót és a többi nagy hatalmasságokat. — Az ismeretlen szerző felfedőzte ugyan e darabjában az afrikai új Magyarországot, hol a négerek is a mi nyelvünkön beszélnek, de a gyapju utcai színház Kongo-kérdése ezzel nem lesz megoldva. Pedig a mint az első felvonásban megindul a történet, lehetne valami belőle. Adél grófnő (Hunyadi M.) egyformán hevül Arthur báróért (Szirmai) és Kálmán grófért (Benedek). Azt sem tudva, hogy mit tegyen ha nem lenne mellette Bonifáczius (Beödy) ki föltalálta a villamos hajót és kormányozható léggömböt. Elhívhatja magához imádóit és tudatja velők, hogy egy évig elválnak egymástól. Egyik menjen léghajón, a másik villamos hajóval, a harmadik a mint neki tetszik, de olyan helyre, a hol nincs civilizáció. Sorsot húznak. A léghajó Adél lesz, a villamos gőzös Arthuré, Kálmánnak jut a vándorlás feladata. A ki kettőjük közül nagyobb és nemesebb dolgot művel egy év alatt, az nyeri Adél kezét. Ezzel utnak indulnak s megkezdődik a képek változata, melyben rejlik az Afrika-Magyarország egyetlen vonzóereje. Látjuk Budapestet éjjel, a mint a lánchidról a Dunába vetik magokat az öngyilkosok, kiket a villamos gőzös mind felszed és visz magával, majd megjelenik a léggömb, benne Adél és komornája, meg egy harmadik hölgy és keresztül lebegnek a szinpad fölött kellő ovatossággal. A villamos hajó belseje egyike a szebb díszleteknek s a megmentett öngyilkosjelöltek néhány jó percet szereznek a közönségnek. Míg Arthur halad villamos hajójával és a közönség előtt elvonul a tenger a maga százféle lakójával és növényzetével, az alatt más jelenetekben Kálmán gróf utazását látjuk Afrikában. Néhány csinos díszlet bemutatása után ismét a hajó jelenik meg s Arthur báró megment egy szép leányt, kit vad négerek épen kivégezni akarnak. A leány magyar, gyermeke egy biki törzsfőnöknek, ki még boldogult Magyar Lászlóval ment Afrikába. Arthur megszereti és megy az apát fölkeresni. Rá is talál, még pedig épen akkor, midőn Kálmán is odavetődik, meg a regényes Adél. Kálmán és Adél egy pár lesznek, ugyszintén Arthur és Margit, a néger királyleány. Arthur egyuttal Magyarország nevében birtokába veszi azt a földet, a hol minden néger tud magyarul, mert főnökük már rég megtanította őket. Az öngyilkosjelölt férfiak és nők szintén egybekelnek. — Ez a mese, melynek egyik mellékszemele, Balambér, az öngyilkossá lenni akaró színész a legjobb alak. Rónaszéki valóságos Disceffly Lorándot csinált belőle. A többiről nem érdemes szólni. A beosztás gyakorlatlan kézre vall, az egyes jelenetek pedig oly naiv kedélyre mutatnak, mely mosolyra készíti a néző közönséget. A darab nagyon gyenge, mint színmű nem jöhet beszámítás alá, de a hozzá készített díszletek csaknem mind sikerültek, s ha fentartja magát, csakis ezeknek fogja köszönhetni, meg természetesen a szereplők buzgóságának. Hunyadi Margit elég regényes grófnő volt, Balogh Etel pedig igen csinos négerkirálykisasszony. A férfiak közül az első hely Rónaszékit illeti meg, utána Szirmait és Benedeket Beödyvel együtt. Makó jó alak volt egy öngyilkosjelölt bankár szerepében. A szép számu közönség jól mulatott a színőber színű Venuson, meg a fehér fülu négerekén.

— **Tuolla Emma** kisasszony, a kir. operaház tagja tegnap lépett fel először a prágai nemzeti színházban. Lohengrin került színe s a közönség nagy ovációkban részesíté a művésznőt. Minden fölvonás után többször kihívták s gyönyörű virágokréttákkal lepték meg.

— **Vidéki színészet.** Arady Gerő jól szervezett színtársulata, mint lapunknak írják, igen gyarló támogatásban részesül Esztergomban, folytonosan üres ház előtt játszik a jeles társulat, noha a legjobb darabokat adják elő. Megfoghatatlan, — írja levelezőnk, — hogy mikor a helyben állomásozó 26-ik ezred tisztikara német előadásokat rendezett, természetesen belépti-díj nélkül, a szinkör zsufolásig megtelt színpártoló közönséggel, most azonban, egy kitűnő társulat folytonos defeczittel kénytelen küzdeni és ha így marad, az igazgató nagy anyagi veszteséggel kénytelen a várost elhagyni.

SPORT.

— **Távúszás a Dunán.** A távúszást, melyet egyszer a víz alacsony hőfoka, máskor a hirtelen közbejött esős idő miatt halasztottak el, 15-én délután tartották meg. Ötvennégyen neveztek a kétszeri elhalasztás által megnyújtott határidő alatt, de miután a visszavonulás semmi hátránnyal nem volt egybekötve, harmincznégyen visszavonultak s huszan indultak, még pedig a következők: Ferencz Tivadar, Merker Herman, Dverls Arnold, Grünhut Oszkár, Leidenberger Rezső, Bródy Imre, Loevy Leo, Hans Rezső, Friedmann Emil, Tomcsák Ágost, Butz János, Ertl Sándor, Jemill Ferencz, Stern Sági Adolf, Diamant Leo, Králik Márton, Schöck Gottfried, Szekrényessy Kálmán, Hösch Ede és Mandis János. Az úszó társaságnak a Margit-sziget alsó nyulványáról három óra husz perczkor adták meg az indulásra a jelt, mire egyenletes tempóban megkezdődött az úzás. Három csónakban az érdeklődő közönség és a versenybírósság kísérte az úszókat. A Margit-hidon, a lánchidon és a rakpartokon nagy közönség kísérte figyelemmel a látványosságot, sőt a versenyzőkkel versenyző is akadt a hosszú út alatt. Ot óra tizenhat perczkor érkeztek meg az első a budafoki uszodához, a mely a távúszás célpontja volt. Tizenegyén tartották ki a hosszú utat és ezek a következő sorrendben érkeztek meg: Bródy Imre, Loevy Leo, Friedmann Emil, Tomcsák Ágost, Diamant Leo, Králik Márton, Schöck Gottfried és Szekrényessy Kálmán. A versenybírósság gr. Nyáry Simon elnöklete alatt érmeket és díszokmányokat osztott ki a versenyzők között.

A törvényházból.

— **A megosztott nyereség.** Zágrából a következőket távirja levelezőnk: A petriai törvényszék két álló napig veszdött De Corti postamester bűnyüvével, ki egy parasztemberrel csaló módjára osztotta meg a kincsem-sorsjáték 20,000 forintos nyereségét. — A tárgyaló terem szorongásig megtelt hallgatósággal, mert a környék egész lakossága nagy érdeklődést mutatott kezdettől fogva ez ügy iránt. A bizonyító eljárás igen sokáig tartott, mert huszonöt tanút kellett kihallgatni. A kárvalott parasztember család áldozatának vallja magát. — A postamester elment hozzá egyszer este a sorsolási lajstrommal, s tudtára adta, hogy sorsjegye semmit sem nyert. Ezt a sorsjegyet ő De Cortitól vette, a ki többet is eladott a faluban. — Másnap reggel öt órakor újra meglátogatta őt a postamester s adott neki egy forintot. Azután elcsalta a községi házára, a hol, noha tél volt és reggeli 6 óra, várta már az írrok, a ki egy írást szerkesztett, mely szerint a sorsjegy két forintot nyert s ezt meg kell osztani. Estefelét tudtára adta De Corti, hogy sorsjegye nem két forintot, hanem huszezeret nyert; nem is engedett neki időt a gondolkodásra, hanem felültette az indulásra készülő postakocsira s elutazott vele Budapestre. Oda érve, nevével szólította őt egy „pandúr” s azt tanácsolta, hogy ne elvaskolják a postamesterrel, mert a magyarok elveszik még az utolsó krajczárját is. A kényszer nyomása alatt egyezett bele a nyereség megosztásába. — E vallomást jobbra megerősítik a panaszos rokonai. A vádlott azzal védekezik, hogy Gyurgyevics, a panaszos, már a sorsjegy vásárlásakor ígérte oda neki az esetleges nyereség felét. A védelem több tanú vallomásaival igazolja, hogy Gyurgyevics többek előtt kijelentett, mikép ő már a sorsjegy vásárlásakor ígérte a postamesternek a nyereség felét s ezt később a maga jószántából írásban is ismételte. Tanuk bizonyítják, hogy Gyurgyevics, Budapestről visszatérve, nagy lakomat csapott, mely alkalommal többször felköszöntötte a vádlottat, mint szerencséjének megalapítóját, fiának nevezte s ellenségének nyilvánított mindenkit, a ki azt meri állítani, hogy De Corti őt megcsalta. Egyes komikus intermezzok mellett több ízben összetűzött Frank védővel az ügyész és Derencsin ügyvéd, a magánvádló képviselője. A törvényszék elnöke késő este hirdette ki az ítéletet, mely a vádlottat fölmenti a családja vádjá alól. A közönség zajos zsviókban tört ki az ítélet hallatára. Az ügyész fölebbezett.

— **Kegyelmzés.** Szerajevéből írják: A súlyos büntet miatt Kastajniczban halálra ítélt Vikaló J. slabinjei lakost e hó 14-én reggel kellett volna kivégezni. Az ítélet enyhítése végett tett minden lépés sikertelen maradt s a kivégzésre már minden előkészületet megtettek, mikor az elítélt viselős állapotban levő neje az utolsó órában távirati úton kért kegyelmet a királynétól. A királyné közölte a kegyelmet a királylyal, ki ép Offenseczen vadászott és még a 13-áról 14-ére hajló éjszakán megérkezett a királyi kegyelem a kastajniczai törvényszékhez.

Szerkesztői üzenet.

Ngysgos Sz. . . y K. . . urnak. Levél 16-án délután jött, kongresszus ügyét amugy is fölvettem volt; lap zárva és kész. A jövő számra, ha méltóztatik valamit küldeni, kérem hozzám czimezni, hogy jobban tájékozhasam magam. Tisztelettel A. A.

Felölő szerkesztő: SZALAY KÁROLY.

KÖZGAZDASÁG.

Hol csinálják a gabona árát?

Amerikából és Oroszországból jelentik, hogy az idei termés nem oly dús, mint az előző években. A mennyire áttekintést nyerhettünk a hazánk különböző tájékról érkezett értesítésekből, nálunk különösen a búza jól fizet mennyiségben is, meg minőségben. Alig, hogy ezen különböző jelentések tudomására jutottak az e tekintetben kitűnően értesült terménytőzsdéreknek, már is híre jött, hogy Berlinben „lanya az irányzat“. S ez annyit jelent, hogy zsidaink lesik az alkalmat, hogy a gabnacsarnok biztos fedele alól támadást intézzenek a magyar gazda és földbirtokos ellen!

Gabna-zsidaink kétféleképp nyeréskednek a tőzsdén, és pedig az „effektív üzlet“ és „határidő üzlet“ révén. Mindkét esetben ezer métermázsánként adnak-vesznek a gabonából a nélkül, hogy látták volna. Végre csak zsebre rakják a határidő lejártával mutatkozó különbözetet.

Vaktában ígérek bizonyos árat, a mely természetesen csak a gazda kárára lesz. Megállapodnak, hogy adnak 8 forintot és ezen az áron azután birságolják meg a termelőt, a ki hivatalosan veszi értésül a tőzsdéárakat, s a ki legtöbb esetben kénytelen gabnáját oly áron eladni, mert ha nem adja, rajta marad és elszedi tőle még csekélyebb árverési áron az adóvégrehajtó, a szenzálok nagy öröme.

Igen, ennyire jutottunk! Az őstermelővel szemben a zsidó nem ismer „reell“ üzletet. Lesi a lapokban közzé tett árat, a mint azok a tőzsdén csináltattak, s ezek szerint jár el a gazdával szemben. A gazdának semmi szava; a gazda hiába mondja, hogy 8.15 nála az ár, a zsidó azt mondja: a tőzsdén 8 frt, nem adok 8.15-öt. — A tőzsdéjárték így kihat az országra és maga elég volna arra, hogy árton a gabnaáraknak, de jön még mindehhez a szenzálok üzelve, mi által a magyar gazda, mert nincs szorosabb összeköttetésben a fogyasztó piacokkal, a szó szoros értelmében oda van dobva a rovására dolgozó lelkiismeretlen üzletvilágnak.

Arra kellene tehát törekedni hazai termelőinknek, hogy szenzálok nélkül kössenek üzletet a fogyasztókkal, hogy ez utóbbiak jöjjenek el közvetlenül hazánkba és ne hagyják magukat sem a termelők, sem a fogyasztók kizsákmányolói a tőzsdétől, a hol a gabonaárakat csinálják, sem a szenzáloktól, kik haszonlesésükben még túl mennek ocsmány módon a tőzsde embereinek eljárásán.

A töke. Nagy és veszedelmes tévedés az, ha valaki, kinek pár ezer forintja van, a tőkepenzsekhez számítja magát, s a töke érdekét akarja képviselni. A töke és gazdagság mai és ezelőtti fogalma annyira különbözik egymástól, mint ég és föld. Régebben, ha valakinek százezer forintja volt, a gazdagok közé sorozták. De hát mennyi ma az a százezer forint Rothschildék vagyonához képest? Mert habár gondosan kerülnek is, hogy gazdagságuk teljes nagysága napfényre jöjjön, s habár az amerikai Croesusok után is emlegetik magukat, bizonyos, hogy kincseik ezeket túlhaladják.

Rothschildék vagyona meghaladja az 500 milliót. Mit jelent ez összeg, azt mi közönséges halandók alig vagyunk képesek fölfogni; ez az 500 millió csak évi 4 százalék kamattal is húsz millió forintot jövedelmez évenként. Húsz millió 200-szor százezer, e szerint a százezer forint vagyonának még 199 társat kellene keresni, hogy azután minden vagyonukkal Rothschildnak csak egy évi jövedelmét kifizethessék; vagyis Rothschild képes arra, hogy évente kétszáz olyan vagyont fáljon fel, mely egyenként százezer forintra rug. S meg is teszi, mert hallatlan nagyságú óriás tőkét vaskövetkezéssel mindent magukhoz vonnak.

A legrosszabbul fizetett napszámos, a legutolsó gyármunkás, a földbirtokos és gyártulajdonos, mindnyájan azért fáradsnak, hogy Rothschildnak évente kiteremtsek húsz millió forint jövedelmét; s ha a liberálisnak nevezett hamis elv, mely szerint mindenkinek szabadságában áll erejét másokra való tekintet nélkül felhasználni, vagyis ha az erősebb szabadon teheti tönkre a gyengébbet, még továbbra is érvényben marad, nem sokára be kell következni, hogy a nagy töke a magán vagyont felszívja; az egész ország s minden a mi azon áll és értéket képvisel, a zsidó töke tulajdonává lesz.

Ha a töke akkorára nő, hogy kamatait tulajdonosa fölemészteni nem képes többé, veszedel-

messé válik magára az államra, mert felesleg kamataival folyvást szaporodván, idővel mindent a mi ma még magán tulajdon, magához vonz és a töke tulajdonosának vagyon nélküli rabszolgájává tesz mindenkit, azokat is, kik magukat ma nagybirtokosoknak, nagyiparosoknak nevezik.

Budapesti tőzsde.

Érték-tőzsde.

Julius 16. A lefolyt hét a holt évad legelőt viselte. Az irányzat azonban igen szilárd volt.

A nevezetesebb értékpapírok ármozgalmát a következő táblázat mutatja.

	jul. 9.	Julius 16.
Magyar aranyjár. 4 ⁹ / ₁₀ -os	98.85	99.75
„ papíráradék	92.50	93.50
„ díjsorsjegyek	118.—	119.50
Tiszai sorsjegyek	120.25	120.50
Magyar hitelbank	289.25	291.—
Első magy. ált. biztosító társaság	3140.—	3180.—
Magy. földh. int. zál. lev. 4 ¹ / ₂ ⁹ / ₁₀	95.25	95.75
Osztrák-magyar bank zál. lev. 4 ¹ / ₂ ⁹ / ₁₀	101.85	101.90
Cs. kir. kör. arany	5.85	5.85
20 frankos arany	9.85	9.85
Német márka	61.—	61.—

Gabona-tőzsde.

A búza lanyha irányzatot követett, a kínálat mérsékelt volt ugyan az egész héten át, de tekintettel a malmok tartózkodására, igen sürgős. Lapunk zártakor a következő árakat jegyezték a tőzsdén:

Búza bányási	74—79 kg.	—
„ tiszavidéki	74—79 „	7.65—8.45
„ pestvidéki	74—79 „	7.55—8.35
„ fejmegyei	74—79 „	7.55—8.35
„ bácskai	74—79 „	—
„ északmagyarországi	74—79 „	7.30—7.90
rozsa	70—72 „	—
árpa takarmány	60—62 „	—
„ égetni való	62—64 „	—
„ sörfőzdei	64—66 „	—
zab öszre	39—41 „	6.04—6.08
tengeri új bányási	—	5.80—5.85
„ másnemű	—	5.70—5.75
köles	—	—
káposzta-repcze	—	—
repcze, augusztusi	—	11 ³ / ₈ —11 ¹ / ₂

Marhavásár.

Pozsony, július 13. A mai vásárra összesen 1542 drb marhat hajtottak föl és pedig 1068 drb magyar ökröt, 1 drb birkát, 18 drb bivalyt, 201 drb német ökröt, 18 drb tehenet, 6 drb bikát és 230 drb gácsországi ökröt. Az üzlet élénk volt. Fizettek: magyar áruért 55—62, német áruért 58—63, gácsországi áruért 55—62 frtot métermázsánként.

Bécs, július 13-án. Felhajtott 753 magyar, 1618 galicziai és 955 német ökr, összesen 3326 drb. Fizettek: magyar hízó ökrért 54—58, első minőségűért 59—61.50, galicziai hízó ökrért 52—58, német hízó ökrért 56—63 frtot métermázsánként. Az üzlet közép élénk.

Sertés-üzlet.

Bécsi sertésvásár, jul. 14. felhajtott 6975 db. és pedig 1520 nehéz bakonyi, 1864 könnyebb 3591 fiatal, fizettek nehéz bakonyiért 34—36 frt, könnyebb áruért 31—33 frtot, fiatal sertésért 32—40 frtot. Szalonna 40—42 frt, zsiradék 43—44 frt 100 kilogrammonként.

Budapesti sertésvásár, jul. 15-én. Üzlet esőndes, magyar urasági, öreg nehéz 35—36 frt; — fiatal nehéz 37¹/₂—38; Közép 39—39¹/₂; Könnyű 40—41, Romániai, bakonyi átmeneti nehéz 37—37¹/₂; szerbiai nehéz 37—37¹/₂; Közép 37—38 Könnyű 37—38¹/₂.

KÜLÖNFÉLÉK.

Létértili küzdelem a növényvilágban. Sok helyen tapasztalták újabban, hogy erpőkben némely fanemek elnyomják a másikat. Ugy például Damában tapasztalták, hogy a tölgy- és bükkerdők fenyőerdőkké változtak, míg másutt a lombos fák nyomják el a tűlevelesek. Így például a Sologne (Franciaország) rozsa, sovány földjébe luts fenyőt vetettek, midőn időjártával ritkításra került a vágás, akkor vették észre, mily dusan sarjadzik a tölgy, melyet senki sem vetett; keresék a dolog okát s rájöttek, hogy régente e vidékeket tölgyerdő borította. Érdemes volna e jelenségeket több helyütt is észlelni, s az eredményt összeállítani, mert a növényvilág e küzdelme másutt is feltűnő; így Graubündenben a lutz-fenyő mindenhol elnyomja a vörös fenyőt; a Jura hegységében pedig a szurkos fenyő viszi a szerepet. Svájcban átalában azt állítják, hogy a bükk, Poroszországban pedig szinte a szurkos fenyő nyomja el többi fanemeket, Oroszországban a tölgy és nyír foglalja el lassanként az eredeti fanemek helyét.

Senki se ijedjen meg, nem nálunk történt. A berni Tramelan-Tavannes vasut igazgató tanácsának s felügyelő bizottságának egy évi költségei nyolcz frankra (8) rugnak. A dolog nyitja az, hogy az igazgatók ingyen szolgálnak, a 8 franc is szolgál munkáért adatott ki.

A nagyidai csoda-rabbiról írják nekünk: hogy megtalálták ennél a zsidó szentnél azt a feltűnő alaku

üveget, melyben, a feljelentés állítása szerint, keresztény vért szokott tartogatni. A rabbielent vallatásra is fogta a miskolci vizsgáló bíró, miután azonban az tűnt ki, hogy az üvegben volt folyadék nem vér, hanem valami csoda-orvosság, melyet a rabbi magtalanoknak szokott elgeszteni, kihallgatás után haza bocsájtották. Utjában betért azután Kalsóra, hol a zsidók nagy praddessal fogadták, örömgöszerezt rendeztek, s pénzt gyűjtöttek számára. Tudósítónk arról nem emlékezik meg, valjon a magtalanáságot írtó rabbinust kuruzsolás miatt legalább vizsgálat alá vették-e? pedig magunk is tudunk esetet, midőn keresztényt ugyancsak megzablattak azért, hogy kifécsamodott tagokat helyre hozott. De hát tán legjobb is volna megnyugodnunk, hogy a zsidónak más törvénye van nálunk! s ezen nincs is mit csodálkozni, mert hát azt már biztosan tudjuk, hogy a nagyidai rabbinus helyett keresztény járt volna bajban Miskolcon, a keresztények ajándékozás vagy üdvözlés helyett megirigyelték volna megszabadulását. Pedig mint a ki ágát veti, úgy fektődjen benne.

Magyar kivándorlók sorsa Amerikában. Az Amerikába kivándorló magyaroknak száználmas sorsáról már gyakran és sokat írtak az amerikai és magyarországi lapok, de sem a jó tanácsok, sem a veszélyekre való utalás nem lohasztotta a kivándorlói kedvet, sem pedig az új világban való megélhetés tekintetében nem tette őket okosabbakká és körültekintőbbekké. Az Amerikában és különösen a Newyorkban élő hazánkfainak valóságos nyügeit képezik; de még nincs meg bennük az az élelmesség, mely okvetlenül kívánatos, hogy a yankeekkel versenyezhesse; így aztán rövid pár heti vagy havi ábrándozás után csakhamar bekövetkezik a keserű csalódás s a szegény magyarok vagy visszatérni kénytelenek régi hazájukba, vagy prédái lesznek annak a végtelen nyomornak, melylyel Észak-Amerikában lépten-nyomon találkozunk. Több Newyorkban élő magyar és magyarbarát, a kivándorló magyarok sorsán segítő, elhatározták, hogy meetinget hívnak egybe, melyen a teendőket megvitadják. A meetingre a következő meghívót küldötték szét: „Tömege meeting a kivándorló magyarok fölségélyezésére. Tisztelt uraim! Tiszteletteljesen meghívjuk a tömege meetingre, mely William R. Grace, Newyork város főpolgármesterének elnöklése alatt június 25-én, csütörtökön este 8 órakor Irvinghallban fog megtartatni. A meeting tárgyához a következő urak fognak szólni: William R. Grace, Schurz Károly, dr. Wise A. lelkes, R. Fellows ezredes, Burke Cochran ezredes, Jordan L., Molt és Perczel Lajos. — A bizottság.“

A zsidóbetűk használata. A napról-napra jobban elhatalmasodó zsidóság uralmát már külső jelekkel is dokumentálja, folyton szaporodik a zsidóbetűs feliratok, hirdetések száma, sőt van a fővárosban egy sereg zsidó boltos, kik még üzleti könyveiket is zsidójargonban szövegezik, zsidóbetűkkel írják. Ezek a csodálatos betűk arra is jők voltak mellesleg, hogy általuk kibújnak a bélyegkötelezettség alól. Szapary finanszainak azonban jó orruk volt és kiszimatolták, hogy a zsidóbetűs üzleti könyvekkel Izrael fiait voltaképp bélyegsonkítást követnek el. Az ez iránt kiadott rendeletet következőleg indokolja a pénzügyminiszter. «A héber nyelven, vagy más nyelven, de héber betűk alkalmazása mellett vezetett iparkönyveknek és följegyzéseknek az illetékszabályok alá vonása iránt kételyek merülvén fel, a pénzügyminiszter egy újabban kibocsátott rendeletében kijelenti, hogy ily könyvek és följegyzések, ha üzleti könyvek minőségével bírnak, bélyegilletékek alá esnek. Ez illeték lerovása iránt kötelezettség ugyanis ama körülménytől, vajjon az üzleti könyvek bírnak-e a kereskedelmi törvények értelmében bizonyító erővel, függővé téve nincs és az illetéki szabályok a bélyegköteles üzleti könyvekre nézve a nyelv tekintetében kivételt nem tartalmaznak.

Hadi Loja Mekkában. Igen siralmas levelet intézett két héttel ezelőtt Hadi Loja Mekkából Serajevóba ottani barátjaihoz, panaszkodván rossz sorsa felett. Egy egyptomi kereskedő, ki múlt héten itt járt s a ki a legutóbbi mekkai bucsujárás alkalmával a szent városba időzött azt állítja, hogy Hadi Lojának nem megy oly nagyon rosszul a dolga. Mint «imam» 140 piastert kap havonta, a mi ugyancsak kevés egy családos embernek, ámde a híres bosnyák lázító, egy vendéglőt nyitott meg Mekkában, mely a nagy bucsunapokban rendkívül látogatott volt, úgy hogy Hadi Lojának, mint azonkívül híres embernek, oka panaszkodni nem igen lehet.

A mi az öv volt. Schwindelberger: „Czodar idők phajtás.“ Rákóczi Bendegucz: „Nü, nekhednek sincs thübb bajod, mint másnak, the is vagyolsz csak egy edj zsidó.“ Schwindelberger: „De hodj nincs, nem mindenkinek szhökte meg magát a Wolfeben.“ Rákóczi: „És mondjad csak, elvitte sok phénzedet.“ Swindelberger: „Mit phénzedet? elvitte kétszáz ezer floren az igaz, de ott üsse a menykü, az volt a másé, de elvitte a kredit is, az pedig volta az enyim.“

Mandelblüh aranymondásaiából:

A gozságnak van határa, de az astabaságnak nincsen.

Mihelest kitöri magát az onteszemith mozgalom, minjárt bettíri az ablak.

A reakción kísértet. De kísértet csak annak van meg, a ki fél.

Sokan mondják, hódj az ünjlkosság jávoság; próbálják meg, osztán beszéljenek.

Mit ér a rovosóság, ha rátsmernek.

A jáva férfinak a bátorsága szemtelenség.

(Folytatjuk.)

TÁRCZA.

A VAKAND.

— REGÉNY, IRTA: MARGITAY DEZSŐ. —

(Folytatás.)

Jószívűségén diadalmaskodott a kíváncsiság önzése!

— Én hallani akarom történetét, és pedig a lehető legrészletesebben! — Ön tartozik nekem azzal! — viszonzáért Signora Vinetti kemény hangon.

— Ha okvetlen meg kell lennie...! — szölt Lilia lehajtott fővel és keblét mély sóhaj emelé.

Az állatszédítő türelmetlenül forgatott ujjai között egy hegyes himzőöllöt, mely esetleg éppen az asztalon hevert.

— Azon éjjel, melynek estéjén állatai oly vérszomjas mohósággal rohantak önre, hogy önt csak a királytigriis lelövetése után lehetett kiszabadítani a vadak körmei közül, — éppen, midőn az előadás után kényelembe akartam magam helyezni szobámban, feltűnően bosszús arcczal lépett be hozzám — ő.

— Oh, igen, igen, mert terve nem sikerült; — szölt közbe Signora Vinetti. — Állataimat két napig éheztetni hagyta, hogy fölfaljanak, ha közéjük lépek. — Mint látja: ismerem bosszankodásának okát!

„Lilia! — szölt hozzám; — akarom tudni: szeretsz-e?“

Én reá vettem szememeimet; mert nem tudtam: mit ért szavaival?

„Nem maradhatok tovább egyetlen pillanatig sem itt: távoznom kell. — Akarsz-e velem jöni?“

Megrettenve kérdezősködtem az ok után, mely őt oly rögtön távozásra kényszeríti.

— S ő mit válaszolt kérdésére? — tudakolá a róthajú nő, midőn látta, hogy Lilia egy pillanatra elhallgatott.

— Elmondá, hogy ön egy polyp, mely őt szemelte ki áldozatul, hogy nem tudott tőle szabadulni s azért egy olyan eszközhöz kellett folyamodnia, mely kétségbeesett ugyan, de legalább reményt nyújtott, hogy általa szabadságát visszanyerend.

— Ez eszköz nem segített rajta. — Én — igaz: véletlenül, de mégis megmenekültem... Tovább... S nem mondá meg, mi által tartom magamhoz lánczolva? Mert hisz a férfi, kit szerelmem nem köt, akkor teheti magát szabaddá, mikor épen kedve tartja!

— Nem! Erről nem szölt, de azt mondá, hogy ha maradna, el lenne veszve, mert ő jól ismeri önt s tudja, hogy ha nyomára jó, miszerint állatainak dühe nem esetleges, — nincs tekintet, mely önt bevádolásától visszatartaná.

— Legalább mégis ösmert némileg a nyomorult! Nos tovább.

— Fölszölitott, hogy ha szeretem őt, kövessem, még az éjjel.

— Ön pedig követte, mert hiszen a nélkül, hogy én erről csak sejtélemmel birtam volna is — szeretője volt!

Lilia arczaí élenken elpirultak.

— Csalódik, asszonyom; én soha, egy percre sem voltam szeretője!

— Ugyan nem-e? — kérdé kaján gúnnyal Signora Vinetti. — Avagy nem követte őt?

— Igen, követtem, de... — Nos; de?

— Mint törvényes neje.

Signora Vinetti szemöldei összerándultak. — Egy fenyegető tekintetet vetett Liliára, ki szilárdan és szemhunyorítás nélkül állta ki azt.

— Az nem igaz!

— Én törvényes neje vagyok; — erősíté Lilia.

— A házasságkötéshez hirdetés, pap és tanuk szükségesegek!

— Az én házasságom így kötöttet.

— Hol, ha szabad kérdezem.

— Lengyelországban Tarnow határszéli helységben. — Ő valószínűleg szeretőjévé öhajtott volna tenni, mert sokáig kitérni igyekezett kéréseim elől; de én vallásos vagyok s megvontam tőle minden gyöngédséget, mi őt nem sokára meghajtá.

Signora Vinetti sötét arcczal hallgatta Lilia szavait, és mintegy önkéntelenül szurkált a kezében levő ollóval egy előtte fekvő könyv lapjára.

— Nos, jó! Ön Ginettiné lett; — s tovább?

A jogigazgató úr megmozdult a hencseren, jobb tenyerét füle mögé helyezé, mintha nem jól hallotta volna.

— Igen, nejevé lettem; folytatá Lilia; s aztán azon csekély összeg egy részéből, melyet azelőtti fizetéséből megtakarítottam, közel a magyar határszélhez, reghényes fekvésű erdőszéli lakást vásároltunk, melyhez néhány hold szántóföld is járult.

— S én, míg önök az idilli napokat élték, mint egy áldozatát vesztett vad szaladgáltam Európában, hogy fölataljam a nyomorultat. De fölhettem-e felőle, hogy egy erdőszéli házban is

megtudjon élni? — Ön kiforgatta őt ön-magából!

— Fájdalom! befolyásom nem sokáig tartott: eleintén úgy látszott: meg van elégedve; — később panaszkodott, hogy az általunk vitt elvont élet, nem hozzá illő. En enyelegtem vele: azt hívéim, hogy az mulattatni fogja őt; azt mondám, miszerint kettőnk közül én vagyok az, ki inkább joggal zugolódhatnám, én, ki egy herczeg nejeinek gyermeke vagyok.

Signora Vinetti olyan tekintettel mérte végig Liliát, minőt az epés férfi vet a kártyából épült várnak örülő gyermekre; midőn ez tapsolva ugrálja körül gyermeki képzeletének mesterművét.

Lilia nyugodtan folytatta elbeszélését.

— Ő kacagott tréfámon, kért, hogy meséljem el származásomat. En engedtem kérésemnek. Ő erre bohókássá lön... s ön tudja, hogy mily kedves volt, ha enyegett!

Az állatszédítő s zemei e szavaknál ismét zöldes fényben kezdtek ragyogni s oly fenyegető tekintettel nézett vis à vis-jára, hogy ez megrázóddva hallgatott el.

— Hagyjon ki minden hivatkozást az elbeszélésből, mi rám vonatkozik! — mondá aztán, még gyorsabban és nagyobb erővel szurkálva a könyv lapját.

— Egy ideig megint fölötte gyöngéd és előzékenyvé vált; — folytatá Lilia. — Úgy látszott, mintha ismét kedvet kapott volna esőndes magányunkban élni; engem enyelegve, erdei herczeg nejeinek nevezgetett s még arra is rávett, hogy anyám esketési bizonyítványa után írjak... Nagyon kíváncsi volt, s én mindent megtettem, hogy mulattathassam őt.

— Azonban ez sem tartott pár hónál tovább; ismét összevonta szemöldeit, gyakran távozott hazulról, s mind egyre hosszabb ideig maradt ki. Nagyon sok könyvet öntöttem e miatt, de előtte titkolnom kellett zemeim vörösségét, s ha olykor reám tekintett, mosolyogni igyekeztem, mert ki nem állhatta a bánatos arcot, s csak könyezni kellett előtte, hogy dühössé váljék.

— Ön előzékenyül a visszaemlékezésnél; csak rövidebben! — szölt közbe a róthajú nő száraz hangon.

— Lilia nehéz sóhajt nyomott el.

— Egy alkalommal egész nap otthon maradt. Arcza komor volt. Ünnepi öltönyt vette elő és felöltözködött; kérdéseimre, hogy mit szándékozik tenni? azt válaszolta, hogy estére a közeli faluba akar menni, hova mulatságra lett meghíva.

— Nem tudom, miért? valami nyugtalanság lepette meg; kimentem, hogy thevizet forraljak a tűz fölött — mert a házi dolgokat mind magam végeztem. — De egyszerre úgy rémlett előttem, mintha valaki nevemen szólított volna:

„Lilia!“

Lassan fölnyitottam a szoba ajtaját, melyben férjem volt s megpillantám őt, a mint háttal felém, azon szekrényből, melyben irataimat s még meglevő pénzemet tartám s melynek kulcsát mindig magamnál szoktam tartani, irataimat s talán a pénzt is kiszédé és zseibeibe mélyeszté.

Nem akartam zajt csinálni, mert bizonyos voltam benne, hogy meglepettetése miatt dühössé válnék.

Nesztelenül ismét bezártam az ajtót, de szívemet olyan szomorú érzés fogta el, hogy majdnem összeroskadtam, midőn férjemet a szobából kilépni s engem futólag üdvözölni láttam.

Lilia e szavak után elhallgatott; szivére nyomta kezeit, mintha most is ugyanazon érzés fogná el, melyet említett.

Kétszer, háromszor föllelekedett, mintha nem volna elegendő számára a szoba levegője.

Signora Vinetti nem tekintett rá, de türelmesen bevárta, míg újra beszélni kezdett.

Őt kegyetlené tette a boldog vetélytársnő, de a szenvedő fájdalmait nem kívánta zaklatása által növelni.

— Férjem eltávozott. Valami azt sugta bensőmben, hogy kövessem őt.

Utána futottam tehát s egy darabig az általa megnevezett falu felé követtem a puha földön hátrahagyott nyomait; hanem egy idő múlva elvesztettem azokat: hasztalan futottam, nem pillanthattam meg őt sehol.

Vissza mentem tehát azon pontig, hol utóljára láttam nyomait s aztán egy elhagyatott ösvényen, melyen leginkább csak a határszéli csempészek szoktak járni, s mely a kis faluval ellentétes irányban, a magyarországi határszélhez vezetett, kezdtem előre futni.

Fürteimet kibontotta a szél; ruháimat megszagatta a tüske, de én mindezzel mitsem gondolva, örülteként futottam előre.

Úgy rémlett előttem, mintha valamely vijjogó madárhang szüntelen azt kiáltaná füleimbe:

„Ő távozik, hogy soha többé vissza ne térjen!“

S egy rüt ördögarcz lebegett örökké szemem előtt, mely gúnnyosan vigyorgott reám.

— Az az ő czimborája volt, kit valószínűleg szintén megcsalt; — mormogá Signora Vinetti.

— Végre az erdőség belsejében, egy mélység feletti ereszkedőnél megpillantám őt.

Rá kiáltottam; kiáltásomra megállott s kegyetlen, hideg szemekkel tekintett reám.

„Miért futsz utánam?“ kérdezé.

— „Oh, mert szörnyű aggodás lepette meg; félek magamban... Kérlek, kísérj vissza,“ — s nyakába akartam borulni, de ő durván visszalökött, miközben oly gonosz tekintettel nézett rám, hogy megborzádtam tőle.

„Fordulj azonnal vissza“ — mondá ő — s ki ne merészkedjél az ajtón lépni sem pedig utánam ne tudakozdjad, mert különben meg fogsz halni.“

— Én szemeibe tekintetem; szerelmem vakmerővé tett.

Erővel is vissza akartam tartani.

— Láttam, hogy kéréseim mit sem használnak: fenyegetőzni kezdtem. Nem tudom, mit mondtam, de arra emlékezem, hogy az ön nevét is felhozta.

— Oh, fenyegetéseim az én erőmmel kellett volna bírnia! — mondá a róthajú nő.

— Szavaimra dühbe jött; zemeim rémitően forogtak üregekben! Megragadta mellemen a ruhát s minden erejéből hanyatt dobott.

A lökés következtében a lejtőn legurultam és két kiálló szikla közé estem.

Később hallottam, a mint felettem egy piztolylövés eldördült s utána éreztem: mint hullanak apró kavicsdarabok komlokomra, melyen lassanként bizonyos langyos meleg nedvesség kezdett alá csöpögni.

E percztől kezdve, mire sem emlékszem többé.

Meddig lehettem öntudatomon kívül? — Nem tudom.

Azt mondják, hogy huzamos ideig tébolyodott voltam s eszméletem visszatérését egy nagy betegségnek köszönhetem, melyből csak nemrég kezdtek üdülni.

Lilia elhallgatott; karjait az asztalra, fejét pedig kezeire támasztá.

A lámpa sugarai színtelen arczára és merev szeméire estek s oly vég nélkül kimerült és fájdalomteljes, de a mellett bánatában is szép képet világitottak meg, hogy őt ily helyzetben látva, Kristoff úr hozzá sietett és kezét gyöngéden megfogva, egy agglégénynél mindenesetre ritka, lágy hangon szólítá:

— Lilia! jöjjön magához. Kimerült a hosszas beszéd miatt és most le kell fekiüdnie.

— Nem hittem, hogy be tudjam fejezni elbeszélésemet; mormogá a szegény nő, és újra nagyokat lélezett, mintha mellén valami nagy kő feküdnék, melytől keble nem bír emelkedni.

Signora Vinetti elhagyá székét s a szenvedőhöz hajolva, ruháit kezdé föloldani.

Lilia kimerülten hajta meg nyakát s tekintetét a mellette álló Kristoff úrra vetve, gyöngén elpirult, miközben jobbajával oly mozdulatot tett, mintha a ruháit oldozó nőt működésében meg akarná akadályozni.

— Eh! — kiáltott a róthajú nő kaczer nevetéssel; — nem látja ön, uram, miszerint Lilia nem tartja önt még elég vénnek arra, hogy jelenlétében ruháit megoldozni engedje?

— Oh, oh! — viszonzá a kurta úr; — nem tart tőle, hogy bosszút állók gúnnyáért?

Signora Vinetti egy jelentőségteljes vállvonítással válaszolt, s némán folytatta odább Lilia körüli foglalkozását.

Egy macska, bár mily jól van is idomítva, utána kell hogy ugorjék a szaladó egérnek; a nő, bármily férfias jellemű is különben, egy szenvedő nő társával szemben, levetkezi férfias szokásait s — mint a macska ugrik az egér után, — ösztönyszerűleg fog ápolásához.

Ezen ösztön az, melyet egyetlen nő sem képes levetkezni s mely őket leginkább jellemzi.

Kristoff úr sietett kalapját előkeresni s kilépett a szobából.

Nyugodtan hagyta ifjú barátnőjét a róthajú ápolására, mert emberösmerő volt; tudta, hogy az ereje érzetével bíró Signora Vinetti a remegő és kimerült Liliában nem vetélytársnőjét, hanem egy ápolásra szorult hölgyet lát.

XVI.

Még egy lövés.

Midőn a kocsi elhagyta volt, a jogigazgató megparancsolta kocsisának, hogy térjen vissza Dörénybe s így, most egy sétatálczával, gyalog szándékozott haza menni.

Midőn a kastély jobb szárnyára ért, csodálkozva vette észre, hogy egyetlen ablak sincsen megvilágítva, mi azt jelentette, hogy Szomor még most sem tért haza.

Pedig már késő volt az idő; hogy bány óra lehet? azt nem tudta bizonyosan, mert a szobában elfeledte óráját megtekinteni, kiunt pedig oly setéség volt, minő csak lehet egy sötét, fellegekkel borított nyári éjszakán.

Fejét lehajtva s botjával maga előtt tapogatózva haladt előre a dörényi várkastélyhoz vezető kövezett úton.

A távolság az egyik falutól a másikig nem volt nagy, de azért most mégis sok időbe fog kerülni, míg lakására ér, miután a sötétség miatt nem képes bátran haladni, azon veszély nélkül, hogy lábait kitérje; már pedig előtte ép oly becsesek voltak kurta lábai, mint bárki más előtt a magáéi

(Folytatása következik.)